

LUMIJOEN KUNTA
Tarkastuslautakunta
18.5.2020

ARVIOINTIKERTOMUS 2019

Valtuuston asettamien taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

1 TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA

1.1 Tehtävät, toiminnan tarkoitus ja tavoitteet

Tarkastuslautakunta huolehtii kunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämisestä. Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

- valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
- arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
- huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
- valvoa Kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi; ja
- valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

Lumijoen kunnan hallintosäännön mukaan tarkastuslautakunnan on:

- seurattava tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista sekä muutoinkin seurattava tilintarkastajan tehtävien suorittamista ja tehtävä tarpeen mukaan esityksiä tilintarkastuksen kehittämiseksi;
- huolehdittava siitä, että tilintarkastusta varten on tarpeelliset voimavarat, jotka mahdollistavat tilintarkastuksen suorittamisen hyvän tilintarkastustavan edellyttämässä laajuudessa; sekä
- tehtävä aloitteita ja esityksiä lautakunnan, tilintarkastajan ja sisäisen valvonnan tehtävien yhteensovittamisesta mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla.

Tarkastuslautakunta antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Ennen arviointikertomuksen valmistumista tarkastuslautakunta voi antaa valtuustolle tarpeelliseksi katsomiaan selvityksiä. Tarkastuslautakunta voi raportoida tilikauden aikana valtuustolle myös muista merkittävistä havainnoista.

1.2 Kokoonpano

Valtuusto on valinnut toimikaudeksi 2017 - 2020 tarkastuslautakunnan, joka on arviointivuoden ajan toiminut seuraavassa kokoonpanossa:

Sirkka Kyrö	pj	Veijo Juusola	varaj
Hannu Kukkohovi	vpj	Anneli Holmberg	varaj
Anna-Liisa Pottala	jäsen	Aaro Ylilauri	varaj

Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja ovat valtuutettuja. Lautakunnan sihteerinä ja pöytäkirjanpitäjänä on toiminut palvelusihteeri Sari Lampela. Päätökset lautakunnassa on tehty puheenjohtajan esittelystä.

1.3 Tilintarkastaja

Valtuustokauden 2009-2012 tarkastuslautakunta valmisteli ja kilpailutti Lumijoen kunnan tilintarkastuksen kaudelle 2013-2018. Valtuusto valitsi tilintarkastusyhteisöksi PwC Julkistarkastus Oy:n. Vastuullisena tilintarkastajana on toiminut HT, JHT Outi Kirvesoja.

Nykyinen tarkastuslautakunta kilpailutti vuosien 2019-2021 tilintarkastuksen. Valtuusto valitsi tilintarkastusyhteisöksi BDO Oy:n, vastuullisena tilintarkastajana on toiminut JHT, KHT Tiina Mikkonen-Brännkärr.

Kuntalain 123 §:n mukaan tilintarkastajan on tarkastettava:

- onko kunnan hallintoa hoidettu lain ja valtuuston päätösten mukaisesti;
- antavatko kunnan tilinpäätös ja siihen kuuluva konsernitilinpäätös tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti sekä antavatko ne oikeat ja riittävät tiedot kunnan tuloksesta, taloudellisesta asemasta, rahoituksesta ja toiminnasta;
- ovatko valtionosuuksien perusteista annetut tiedot oikeita; sekä
- onko kunnan sisäinen valvonta ja riskienhallinta sekä konsernivalvonta järjestetty asianmukaisesti.

Vuoden 2019 tilintarkastus on sisältänyt 10 tarkastuspäivää. Tilintarkastaja JHT, KHT Tiina Mikkonen-Brännkärr on osallistunut vuoden 2019 arviointia koskeviin kokouksiin. Tilintarkastuksesta tehdyn sopimuksen mukaisesti tilintarkastaja on raportoinut lautakunnalle tilintarkastusohjelman toteutumisesta ja keskeisimmistä tarkastushavainnoista.

1.4 Toimintamuodot

Tarkastuslautakunta kokoontui kymmenen kertaa vuoden 2019 aikana. Vuoden 2018 arviointia on tehty viidessä kokouksessa vuonna 2019.

Tarkastuslautakunta on laatinut arviointisuunnitelman toimikaudekseen. Sen lisäksi tarkastuslautakunta laatii vuosittain työohjelman. Vuonna 2019 painopistealueina ovat olleet kunnanhallitus ja yleishallinto sekä kehitys- ja elinvoimalautakunta.

Tarkastuslautakunta on tutustunut erityisesti sote-kokonaisulkoistuksen tilanteeseen. Lautakunta haastatteli vuoden aikana kunnanjohtaja Paula Karsi-Ruokolaista ja talous- ja hallintojohtaja Virpi Kolehmainen sekä hyvinvointipäällikkö Anna-Liisa Karppista. Kehitys- ja elinvoima päävastuualueeseen kuuluvaa ruoka- ja puhdistuspalveluiden toimintaa tarkastuslautakunnalle esitteli ruoka- ja puhdistuspalveluiden työnjohtaja Sinikka Halonen. Kunnan kiinteistöjen tilannetta tarkastuslautakunnalle esittelivät kunnaninsinööri Ari Korkala ja kiinteistöpäällikkö Kyösti Rajaniemi. Tarkastuslautakunta on kuullut hyvinvointipäällikkö Anna-Liisa Karppisen katsauksen perusturvatoimeen. Vs. sivistysjohtaja-rehtori Katja Kauniskangas on antanut tarkastuslautakunnalle katsauksen kunnan sivistys- ja hyvinvointitoimeen sisältyen kirjaston, kulttuurin ja vapaa-ajan, varhaiskasvatuksen sekä opetustoimen. Kunnaninsinööri Ari Korkala ja kiinteistöpäällikkö Kyösti Rajaniemi ovat antaneet katsauksen tarkastuslautakunnalle kunnan kehitystoimesta.

Lisäksi kunnanjohtaja Paula Karsi-Ruokolainen sekä talous- ja hallintojohtaja Virpi Kolehmainen kertoivat vuoden 2019 toiminnan ja talouden toteutumisesta. Myös konserniyhtiöiden Koy Lumijoen Kartanon ja Lumijoen Vesi Oy:n toimitusjohtajat esittelivät yhtiöiden toimintaa.

Tarkastuslautakunta on käsitellyt sidonnaisuusilmoitusten ajantasaisuuden lokakuun 2019 kokouksessaan ja saattanut muutokset valtuustolle tiedoksi.

2 VUODEN 2018 ARVIOINTIKERTOMUKSEN KÄSITTELY

Valtuusto käsitteli vuoden 2018 arviointikertomuksen 10.6.2019/24 §. Valtuusto merkitsi arviointikertomuksen tiedokseen.

Kunnanhallitus on käsitellyt sen toimialaa koskevia arviointikertomuksen havaintoja kokouksessaan 19.8.2019 ja kehotti toimialoja tehostamaan kuntalaisia koskevien asioiden tiedottamista.

3 TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

3.1 Toiminnalliset tavoitteet

Lumijoen kunnanvaltuusto on hyväksynyt kuntastrategian ”Arjen luksusta – Lumijoki 2025” kokouksessaan 10.9.2018. Valtuusto hyväksyi kuntastrategian päivityksen kokouksessaan 11.11.2019 (§ 48).

Lumijoen kunnan visiona on: Lumijoki, itsenäinen, rauhallinen, turvallinen ja luonnonläheinen helmi meren läheisyydessä tarjoaa houkuttelevan asuinympäristön kaikille vauvasta vaariin.

Talousarviossa 2019 on toiminnalliset tavoitteet esitetty uuden kuntastrategian painopisteiden näkökulmasta. Strategiset painopisteet ovat: yhdessä yrittävä ja menestyvä, palveleva ja hyvän elämän eväät tarjoava. Kullekin painopisteelle on määritelty tavoitteet, toimenpiteet 2018-2020 sekä mittarit.

3.1.1 Yleishallinto

Vuonna 2018 yleishallinnon johtavat viranhaltijat vaihtuivat, myös vuonna 2019 johtavien viranhaltijoiden tehtävissä oli vaihtuvuutta. Vuoden 2019 aikana päivitettiin kuntastrategiaa ja hallintosääntöä.

Lakeuden kuitu –hanke valmistui tilikauden 2019 aikana. Hankkeen tavoitteena on parantaa kunnan vetovoimaa ja tarjota kuntalaisille mahdollisuudet sähköiseen asiointiin. Tarkastuslautakunta pitää kuituhanketta tärkeänä vetovoimatekijänä.

Tilikauden 2019 aikana valmistui myös hyötyjäteasema ja kunnan jätehuollosta vastaava Kiertokaari Oy on aloittanut toimintansa uusissa tiloissa.

Talousarviossa yleishallinnolle asetetut tavoitteet on pääosin saavutettu. Sote-palvelutuottajan yhteistyötä heikensi osapuolten näkemyserot, käytännön yhteistyö sujui kuitenkin kohtuullisesti.

Kuntalaisten osallistamista lisäävien uusien sähköisten työkalujen käyttöönoton suunnittelua käynnistettiin, samoin tietojärjestelmien päivitystä, ja nämä jatkuvat edelleen. Tavoitteena ollut hanketoimintaan liittyvän rahoituksen ohjaaminen kuntaan ei vielä varsinaisten hankkeiden käynnistymisen muodossa toteutunut.

3.1.2 Perusturvalautakunnan päävastuualueet

Sosiaali- ja terveyspalveluiden ulkoistamista Suomen Terveystalo Oy:lle koskeva sopimus tuli voimaan 1.1.2018. Palvelukeskus Lumilyhdyn toiminnan Suomen Terveystalo Oy ostaa alihankintana ODL:ltä. Suomen Terveystalo Oy on tilivuoden 2019 aikana ilmoittanut irtisanoneensa palvelusopimuksen kunnan kanssa. Lumijoen kunta riitautti palvelusopimuksen irtisanomisen. Riita on ratkennut vuoden 2020

alussa. Tarkastuslautakunta pitää hyvänä, että asia on saatu sovittua ja sopimus jatkuu. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä sitä, että palvelulupaukset täyttyvät.

Tarkastuslautakunta kokee, että sosiaali- ja terveyspalveluissa on tehty useita kehittämistoimenpiteitä, joskaan hyvinvointityöryhmän toiminta ei vielä käynnistynyt.

Tarkastuslautakunta on huolestunut lastensuojeluilmoitusten määrän kasvusta ja kysyykin, että onko kunnassa havaittu erityisiä syitä ilmoitusten kasvuun ja ovatko ilmoitusten johdosta käynnistyneet toimenpiteet olleet riittäviä?

3.1.3 Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan päävastuualueet

Opetustoimessa opetussuunnitelman uudistuksen myötä oppikirjasarjoja on jouduttu uusimaan merkittävästi. Koulutilojen lattiaremontti viivästy, tilat saatiin kokonaiskäyttöön vuoden lopussa. Yrityskyläyhteistyö on jatkunut, vierailulla ovat käyneet kuutosluokkalaiset. Lisäksi yhteistyötä tehdään kansalais- ja musiikkiopiston kanssa. Keväällä 2019 toteutettiin kouluterveyskysely ja sen tuloksia on verrattu lähialueen kyselytuloksiin.

Kirjastossa lainaaminen on ollut aktiivista ja omatoimikirjasto on ollut kovassa käytössä. Kirjastossa on vaihtuva näyttely kuukausittain. Etsivässä nuorisotyössä on tavoitettu noin 30 asiakasta. Etsivän nuorisotyön työntekijä on nyt vakinaistettu. Nuorisotilan sijainti koetaan hyväksi.

Lokakuussa aloitettiin avoin varhaiskasvatustoiminta ja vuoden vaihteessa on perheille toteutettu siitä kysely. Kyselyn vastausprosentti oli korkea ja saatu palaute hyvää.

Varhaiskasvatuksen puolella haasteena ovat olleet sairauspoissaolot, laskennallisesti joka päivä esiintyy noin 1,5 henkilön vajo (varhaiskasvatuksen koko viime vuosi tarkastelussa). Päiväkodeissa kysyntä ja tarjonta koh- taavat hyvin.

Opetustoimen, vapaa-aika- ja kulttuuritoimen sekä varhaiskasvatukset tavoitteet ovat pääosin toteutuneet. Tarkastuslautakunta on huolestunut varhaiskasvatuksen sairauspoissaolojen kehityksestä samoin kouluterveyskyselyn tuloksista.

3.1.4 Kehitys- ja elinvoimalautakunnan päävastuualueet

Kehitys- ja elinvoimalautakunnan päävastuualueilla tavoitteet toteutuivat suurelta osin. Kaava-alueiden suunnittelun viivästymisen vuoksi asuntoalueiden kehittämistavoite ei toteutunut suunnitellusti. Resurs- sivajeen vuoksi myöskin Lumijoen ympäristön ja virkistyspaikkojen kehittämistavoite toteutui vain osin.

Tarkastuslautakunta suosittaa, että jatkossa tavoitteiden asetannassa otetaan huomioon myös kiinteistö- jen hoito- ja puhdistuspalvelut. Myös sähköisten järjestelmien käyttöönoton lisäämistä tarkastuslauta- kunta pitää tärkeänä kehittämiskohteena.

3.2 Taloudelliset tavoitteet

Lumijoen kunnan tulos vuodelta 2019 oli 306 tuhatta euroa. Poistoeron tuloutuksen sekä investointivarausten kirjauksen myötä tilikauden ylijäämäksi muodostui 91 tuhatta euroa.

Talousarvioon ei ole tehty olennaisia menoja lisääviä muutoksia. Käyttötaloudessa tulojen ylityksiä oli 73 tuhatta euroa ja menojen ylityksiä 45 tuhatta euroa. Valtuuston hyväksymä talousarvio on toteutunut hyvin.

Käyttötalouden osan alittuminen sekä tuloslaskelmaosan ylittyminen verrattuna talousarvioon vaikuttivat positiivisesti vuoden 2019 tulokseen.

Vuoden 2019 suurimmat investoinnit olivat valokuituprojektin loppuunsaattaminen sekä hyötyjäteasteen rakentaminen.

Seuraavassa taulukossa on esitetty taloudellisia tunnuslukuja asukasta kohti. Vertailutiedoiksi on otettu manner-Suomen ja Pohjois-Pohjanmaan lukuja.

	2017			2018			2019		
	Manner-Suomi	Pohjois-Pohjanmaa	Lumijoki	Manner-Suomi	Pohjois-Pohjanmaa	Lumijoki	Manner-Suomi Ennakko-tieto	Pohjois-Pohjanmaa Ennakko-tieto	Lumijoki
Toimintakate €/as	-5 129	-5 245	-5 224	-5 302	-5 465	-5 287	-5 690	-5 690	-5 518
Vuosikate €/as	596	521	260	384	227	465	338	198	437
Lainat €/as	2 941	3 459	3 021	3 052	3 660	3 509	3 464	4 026	3 437
Konsernilainat €/as	6 314	4 929	4 195	6 558	5 150	4 565			4 574
Kertynyt ylijäämä €/as	2 063	2 495	206	2 052	2 381	284			333
Konsernin kertynyt ylijäämä €/as	2 245	2 435	480	2 287	2 464	561			763
Suhteellinen velkaantuneisuus %	56,2	64,1	55,0	58,7	67,6	63,4	55,2	62,5	63,4
Suht. velkaantuneisuus konserni %	78,7	66,5	65,9	80,8	68,6	69,8			71,0

Lumijoen kunnan talouden tunnusluvuissa ei ole tapahtunut suuria muutoksia viimeisen kolmen vuoden aikana. Taseeseen kertynyt ylijäämä on pieni, eikä se anna kovin paljon liikkumavaraa taloudessa.

	2017			2018			2019		
	Manner-Suomi	Pohjois-Pohjanmaa	Lumijoki	Manner-Suomi	Pohjois-Pohjanmaa	Lumijoki	Manner-Suomi Ennakko-tieto	Pohjois-Pohjanmaa Ennakko-tieto	Lumijoki
Verotulot €/asukas	4 091	3 536	2 756	4 071	3 535	2 789	4 304	3 652	2 932
Valtionosuudet €/as	1 551	2 148	2 988	1 151	2 148	2 983	1 622	2 172	3 041
	5 642	5 684	5 744	5 222	5 683	5 772	5 926	5 824	5 973

Verotulot Lumijoen kunnassa on yhteensä 2.932 € / asukas, mikä on vähemmän kuin Manner-Suomessa ja Pohjois-Pohjanmaalla keskimäärin. Valtionosuuksia Lumijoen kunta saa enemmän kuin Manner-Suomi ja Pohjois-Pohjanmaa keskimäärin. Lumijoen kunnan verotuloissa ja valtionosuuksissa vuosina 2017-2019 ei ole tapahtunut olennaista muutosta vaan kertymä on ollut tasainen.

4 HENKILÖSTÖ

Lumijoen kunnan henkilöstössä etenkin johtavien viranhaltijoiden osalta on ollut viime vuosina vaihtuvuutta. Vaihtuvuus näkyy esimerkiksi ns. hiljaisen tiedon häviämisenä. Henkilöstö väheni merkittävästi, kun henkilöstöä siirtyi palvelujen ulkoistamisen myötä vuoden 2018 alusta lukien palvelun tuottajalle.

Tarkastuslautakunta toteaa ilahtuneena, että henkilöstöstä on raportoitu tilinpäätöksessä aiempaa enemmän.

5 KUNTAKONSERNILLE ASETETTUJEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Lumijoen kunnan konserniin kuuluu tytäryhteisönä Lumijoen Vesi Oy (73,17 %) ja Kiinteistö Oy Lumijoen Kartano (100 %). Lisäksi konsernitilinpäätökseen yhdistellään ne kuntayhtymät, joissa Lumijoen kunta on jäsenenä.

Kiinteistö Oy Lumijoen Kartanon tehtäväksi on määritelty vuokra-asuntotoiminnan hoitaminen niin, että toiminta tuottaa kulunsa velkaantumatta ja asuntojen arvo säilyy.

Kiinteistö Oy Lumijoen Kartanon haasteena on vuosien aikana kertynyt korjausvelka, jonka hallitseminen edellyttää riittävän korkeaa vuokrausastetta. Vuokrausasteen pitäminen korkeana edellyttää huoneistojen kunnossa pitämistä. Yhtiön hallitus on käynyt katselmoimassa tilivuoden aikana rakennuksia, asuntotilannetta seurataan säännöllisesti. Vuonna 2019 toteutettiin valokuituhanke kaikkiin yhtiön asuntoihin.

Lumijoen Vesi Oy:n tehtävänä on turvata kuntalaisille laadukkaan ja hinnaltaan kilpailukykyisen puhtaan veden saatavuus ja jäteveden käsittelyn hoitaminen.

Lumijoen Vesi Oy:llä on ollut haasteita veden toimittamisessa ja laadussa vuoden 2019 aikana johtuen putkirikosta sekä kuivuudesta. Yhtiössä tehtiin päätös siirtymisestä etäluettaviin mittareihin. Taloudelliseen toteumaan tilikaudella 2019 ovat vaikuttaneet kaivoremontti, elementtipuhdistus sekä mittarointi. Tarkastuslautakunta toteaa, että remontin ja puhdistuksen myötä veden laatu ja riittävyys turvataan.

Konserniyhtiöitä hoitavat kunnan viranhaltijat, jolloin myös konsernivalvonta toimii operatiivisella tasolla. Tarkastuslautakunta suosittelee, että yhtiöissä avataan omat sähköpostiosoitteet näiden tehtävien hoitamista varten eikä käytetä kunnan sähköpostiosoitetta.

Kunnan tilinpäätöksessä on todettu talousarviossa konserniyhtiöille asetetut tavoitteet, mutta niiden toteumaa ei siinä ole raportoitu.

6 MUUT HAVAINNOT

Tarkastuslautakunta toteaa, että raportointia on kehitetty yhdenmukaisempaan suuntaan, mikä helpottaa tilinpäätöksen tarkastelua.

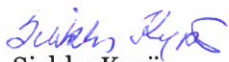
Talousarviossa toiminnallisille tavoitteille on määritetty toimenpiteet ja mittarit. Tarkastuslautakunta havaitsi, että kaikille tavoitteille ei ollut asetettu mittaria ja lisäksi, että jotkin mittarit eivät ole selkeitä. Tilinpäätöksessä sen sijaan ei ole raportoitu mittareita. Tarkastuslautakunnan mielestä mittarien raportointi tilinpäätöksessä selkeyttäisi toteumien arviointia. Lisäksi tarkastuslautakunta esittää havaintona, että vaikka talousarviossa oli määritetty mittareita, ei niiden tuloksia kaikilta osin tuotu esille tilinpäätöksessä.

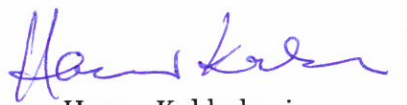
7 YHTEENVETO

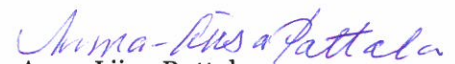
Taloudellisesti Lumijoen kunnan tilinpäätös 2019 toteutui pääosin talousarviota paremmin.

Tarkastuslautakunta haluaa kiittää luottamushenkilöitä sekä kunnan viranhaltijoita ja työntekijöitä hyvin tehdystä työstä ja toivoo positiivista kehittämistä jatkossakin.

Lumijoella 18. päivänä toukokuuta 2020

Sirkka Kyrö
puheenjohtaja

Hannu Kukkohovi
varapuheenjohtaja

Anna-Liisa Pottala
jäsen